

Centru
Cercetări
Demografice

Comisia Națională
pentru Populație
și Dezvoltare

Fondul ONU
pentru
Populație

POPULAȚIE ȘI DEZVOLTARE

Buletin de informație și analiză în demografie

Nr. 2, 2015

SUMAR:

Situația vârstnicilor –
Agewatch Global Index

3

Moldovenii în
"Țara visurilor"

5

Opțiunile tinerilor:
mariaj sau concubinaj?

8

Educație sexuală:
de la teorie la practică

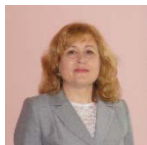
9

Moldova în topul
consumatorilor de alcool din lume 11

Pierderile umane
cauzate de accidente rutiere 12

Suicidul în rândul
adolescenților 14

"Populație și Dezvoltare" este un buletin semestrial de informare și analiză în domeniul demografic editat de Centrul de Cercetări Demografice al Institutului Național de Cercetări Economice al AȘM sub egida Comisiei Naționale pentru Populație și Dezvoltare cu sprijinul Fondului ONU pentru Populație în Republica Moldova (UNFPA).

Colegiul de redacție:

Olga GAGAUZ, dr. habilitat în sociologie, conferențiar cercetător,
Șef CCD al INCE (responsabil pentru ediție)

Mariana BUCIUCEANU-VRABIE, dr. în sociologie,
conferențiar cercetător, CCD al INCE

Liliana CUȘNIR,
cercetător științific, CCD al INCE

Redactor: Tamara OSMOCHESCU

Colegiul de redacție invită toți actorii sociali să prezinte informații relevante pentru a fi publicate în **Buletinul "Populație și Dezvoltare"**.

Articolele din Buletin nu reflectă opiniile sau politicile oficiale ale Comisiei Naționale pentru Populație și Dezvoltare și ale Fondului ONU pentru Populație.

© Centrul de Cercetări Demografice
al Institutului Național de Cercetări Economice al AȘM

Adresa: MD, Chișinău, str. Ion Creangă 45, www.ccd.md

1 octombrie - ZIUA MONDIALĂ A OAMENILOR ÎN ETATE

SITUAȚIA VÂRSTNICILOR – AGEWATCH GLOBAL INDEX

Liliana CUȘNIR, CCD

Pentru anul 2015, Global AgeWatch Index, plasează Republica Moldova pe unul din ultimele locuri în raitingul țărilor europene (77), fiind în urma Bielorusiei și Rusiei (64 și 65), Ucrainei (73) și României (41).

Indicele AgeWatch Global clasează țările cu indicatorii din domeniul bunăstării economice a vârstnicilor pe aceeași poziție ca și anul precedent. Republica Moldova este pe locul, 63 chiar dacă valoarea indicatorului, în comparație cu anul 2014, s-a mărit de la 51,6 la 53,5 puncte.

Țara noastră ocupă un loc inferior și în domeniul „starea sănătății” (90). În pofida faptului că este pe aceeași poziție ca și anul trecut, valoarea indicatorului a scăzut de la 31,6 la 25,8 puncte.

La indicatorul capacitatea potențialului Republica Moldova obține un raiting mai ridicat datorită nivelului înalt al educației persoanelor vârstnice. Locul inferior obținem în domeniul „mediul favorabil” (76), din cauza indicatorilor scăzuți la capitolul asigurare cu transport și securitate.

Tabelul 1. Raitingul și valorile indicatorilor pe domenii, Republica Moldova în anul 2015

SECURITATEA VENITURILOR	Acoperirea cu pensii	72,8% din populația în vârstă de 65 ani și peste	Raitingul 63 Valoarea 53,5/100
	Rata sărăciei	16,9% din populația în vârstă de 60 ani și peste	
	Bunăstarea relativă	72,8% Venitul mediu/consum la persoane în vârstă de 60 de ani și peste ca % în comparație cu restul populației.	
	GNI per capita	4640,2 \$ Este un proxy pentru nivelul de trai al oamenilor într-o țară.	
STATUTUL DE SĂNĂTATE	Speranța de viață la vârsta de 60 ani	17 ani	Raitingul 90 Valoarea 25,8/100
	Speranța de viață sănătoasă la vârsta de 60 ani	13,6 ani	
	Bunăstarea psihologică și mentală	74,1% din persoanele în vârstă de 50 ani și peste care simt viața lor are sens, comparativ cu persoanele cu vârste cuprinse între 35-49 care simt la fel.	
CAPACITATEA POTENȚIALULUI UMAN	Ocupația	38,6% - rata de ocupare persoanelor vârstnice (55-64 ani)	Raitingul 50 Valoarea 32/100
	Gradul de educație	76% a populației în vârstă de 60 de ani și peste au educație secundară și superioară	
MEDIUL FAVORABIL	Conexiunea socială	76 % din persoanele în vârstă de 50 ani și peste au rude sau prieteni pe care pot conta când au nevoie.	Raitingul 76 Valoarea 57,7/100
	Securitatea fizică	44% din persoanele în vârstă de 50 ani și peste se simt în siguranță, când merg pe jos singure pe timp de noapte în orașul sau/zona în care locuiesc.	
	Libertatea civică	59% % din persoanele în vârstă de 50 ani și peste sunt mulțumiți de libertatea de alegere în viața lor.	
	Acces la transport public	56 % din persoanele în vârstă de 50 ani și peste sunt mulțumiți de sistemele de transport public local.	

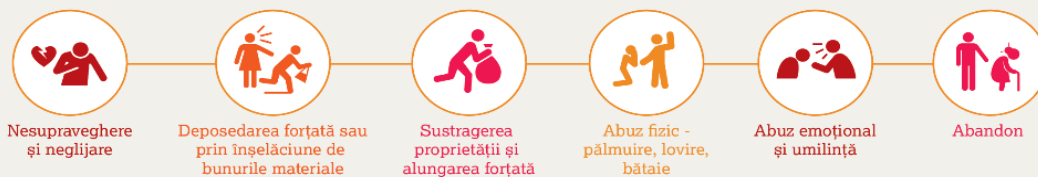
Sursa: <http://www.helpage.org/global-agewatch/population-ageing-data/country-ageing-data/?country=Republic+of+Moldova>

Persoanele în etate, ca și copiii, sunt considerate unele dintre cele mai vulnerabile categorii ale populației. Acestea, deseori, nu au posibilitatea să-și apere drepturile, uneori fiind supuse unor acte de violență fizică sau fiind deposedate de bunurile acumulate o viață întreagă. Ca și în cazul copiilor, vârstnicii sunt supuși abuzului chiar în sânul familiei, unde

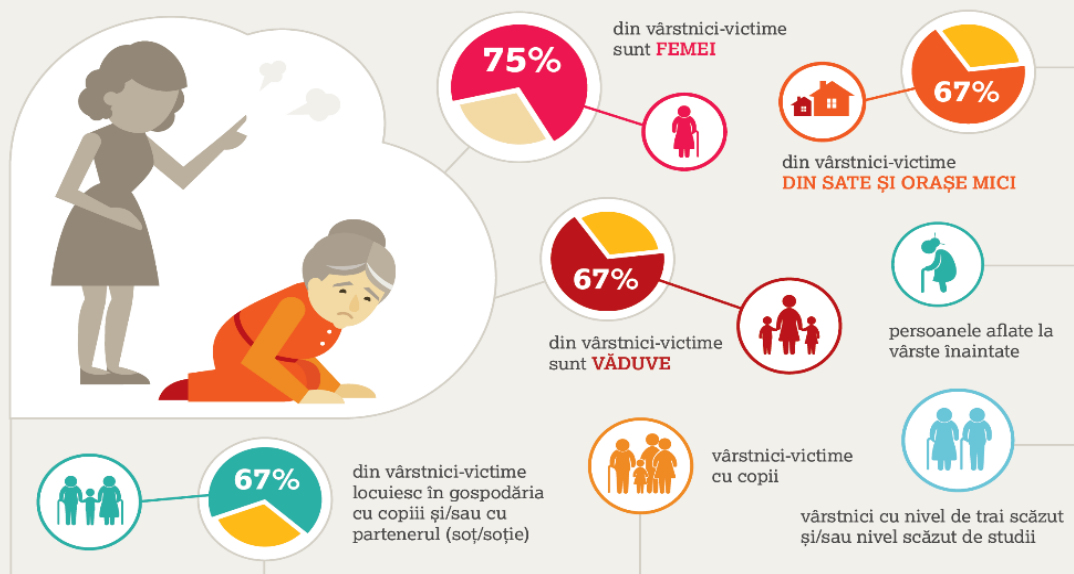
aceștia suferă în tăcere. Recent, a fost lansat studiul „Tăcerea nu e o soluție: Abuzul asupra vârstnicilor în Republica Moldova”, implementat de HelpAge International în parteneriat cu Centrul de Cercetări Demografice, pentru a informa actorii sociali cu privire la drepturile și măsurile de prevenire a violenței și abuzului asupra persoanelor în vârstă.

Vârstnic-victimă a VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

Fiecare al patrulea vârstnic-victimă a violenței (24,8%) a fost agresat în familie

Vârstnic-victimă

Abuzatorul

Datele sunt parte a studiului „Tăcerea nu e o soluție: Abuzul asupra vârstnicilor în Republica Moldova”, Chișinău 2015. Acest document a fost elaborat cu suportul UNFPA, Fondul ONU pentru Populație în Republica Moldova. Conținutul acestui document este responsabilitatea exclusivă a HelpAge International și Centrului Național de Cercetări Demografice și nu prezintă în mod necesar punctul de vedere al UNFPA, al Organizației Națiunilor Unite sau oricare din organizațiile sale afiliate.

MOLDOVENII ÎN "ȚARA VISURILOR"

Tatiana TABAC, CCD

America contemporană este un punct de atracție pentru turiști și migranți din întreaga lume. În anul 2013, Departamentul de Securitate Internă al SUA a înregistrat un număr de 173,1 mil. de persoane străine¹ admise pe teritoriul Statelor Unite pentru o perioadă limitată de timp (turiști, studenți străini, călători de afaceri, lucrători temporari sau prin intermediul programelor de schimb cultural). Conform aceleiași surse, în anul 2012 în jur de un milion de cetățeni străini au obținut statut legal de imigrant (permis de reședință) în SUA.

Datorită televiziunii și promotorilor mass-mediei dar și nivelului înalt de dezvoltare economică, condițiilor sociale bune pentru viață, promovării valorilor liberal-democratice, atractivității turistice etc., SUA a devenit "țara

visurilor" pentru mulți migranți moldoveni.

Pentru cetățenii Republica Moldova, emigrația în țările străine a devenit posibilă după formarea sa ca stat independent în anul 1991. Fluxurile ample de emigrație a moldovenilor în SUA au începutul în anul 1992 și continuă și în prezent. Conform legislației, imigrant în SUA este considerată persoana care a obținut permis de reședință. Potrivit datelor statistice cu privire la migrație, 2,5 mii persoane născute în Republica Moldova au obținut permis de reședință în anul 2013, iar altele 12,6 mii persoane au trecut frontiera ca vizitatori și lucrători temporari². În perioada anilor 1992-2013 au fost acordate 42,7 mii permise de reședință imigranților din RM.

Cel mai mare număr de imigranți sosiți în anii '90 s-a înregistrat în anul 1993 - 2 646 persoane. Deja în anul 1998 numărul imigranților s-a micșorat cu 58%, iar în anul 1999 - cu 44% comparativ cu 1997 (Fig.1). Potrivit datelor (Fig.2), numărul imigranților s-a redus datorită numărului mic al refugiaților și solicitanților de azil (în 1998 cu 81% și în 1999 cu 74% în comparație cu 1997). Reducerea semnificativă a imigranților în acești ani a fost influențată de criza financiară globală de la sfârșitul anilor '90, care a afectat și economia Statelor Unite.

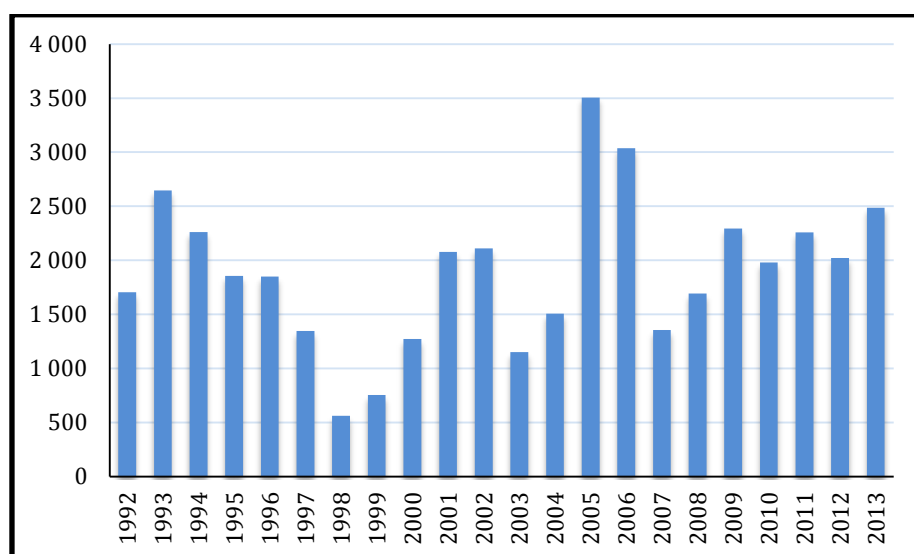

Fig. 1. Emigrația din R.Moldova în SUA, în anii 1992-2013, persoane

Sursa: Immigration and Naturalization Service, Statistical Yearbook of the Immigration and Naturalization Service. U.S. Government PRINTING Office: Washington, D.C. (pentru anii 1997-2003); United States. Department of Homeland Security. Yearbook of Immigration Statistics. Washington D.C.: U.S. Department of Homeland Security, Office of Immigration Statistics (pentru anii 2004-2013)

¹ United States. Department of Homeland Security. Yearbook of Immigration Statistics: 2013. Washington, D.C.: U.S. Department of Homeland Security, Office of Immigration Statistics, 2014.

² Ibidem.

În anul 2001-02, numărul imigranților a crescut aproximativ la nivelul anului 1994, după care în următorii doi ani (2003, 2004) numărul refugiaților și solicitanților de azil a scăzut de aproape două ori, din care cauză și numărul total al imigranților s-a redus. Cel mai mare contingent de imigranți moldoveni în SUA a fost

înregistrat la mijlocul anilor 2000. Numai în anii 2005-06 au emigrat aproximativ 6,5 mii persoane. Printre aceștia, impunător este numărul refugiaților și solicitanților de azil, însă se mărește și numărul imigranților care au membri de familie în SUA.

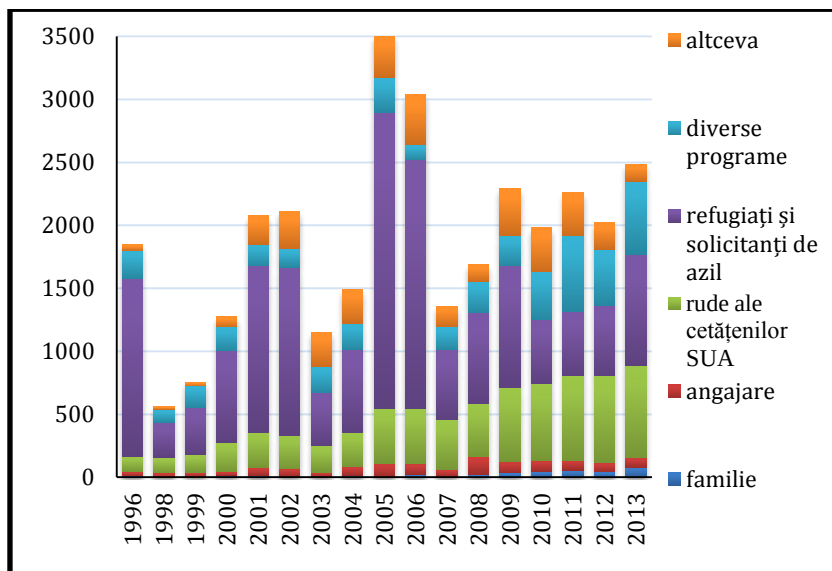

Fig. 2. Emigrația din Republica Moldova conform clasei de admitere pe teritoriul SUA, anii 1996-2013, persoane

Sursa: Immigration and Naturalization Service, Statistical Yearbook of the Immigration and Naturalization Service. U.S. Government PRINTING Office: Washington, D.C. (pentru anii 1997-2003); United States. Department of Homeland Security. Yearbook of Immigration Statistics. Washington D.C.: U.S. Department of Homeland Security, Office of Immigration Statistics (pentru anii 2004-2013)

Admiterea pe teritoriul SUA a refugiaților și solicitanților de azil a început să scadă în anii 2007-08 și această tendință se menține până la sfârșitul perioadei studiate. Începând cu 2009 se modifică esențial compoziția imigranților. Dacă până în 2009, în principal, a avut loc emigrația refugiaților și a solicitanților de azil, începând cu acest an datele statistice (Fig.2) relevă o pondere mai ridicată a imigranților admiși ca membri de familie (soți, copii, părinți) ai cetățenilor americani, în baza diverselor programe și în scop de muncă.

Aproximativ 19,2 mii de moldoveni au primit cetățenia SUA

Conform legislației, SUA oferă posibilitate cetățenilor străini care s-au aflat în țară pe o perioadă de cel puțin 5 ani să obțină cetățenie americană. În perioada anilor 1993-2013 au fost naturalizați în jur de 19,2 mii emigranți din Republica Moldova. Primul val important de cetățenii au fost acordate în 1999 și 2000 (Fig.3).

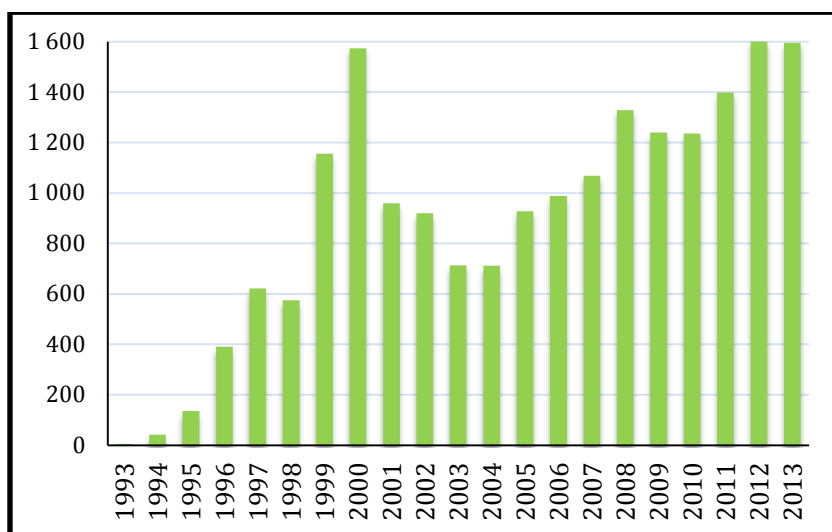

Fig.3. Naturalizarea imigranților moldoveni în SUA, anii 1992-2013, persoane

Sursa: Immigration and Naturalization Service, Statistical Yearbook of the Immigration and Naturalization Service. U.S. Government PRINTING Office: Washington, D.C. (pentru anii 1997-2003); United States. Department of Homeland Security. Yearbook of Immigration Statistics. Washington D.C.: U.S. Department of Homeland Security, Office of Immigration Statistics (pentru anii 2004-2013)

În conformitate cu datele statistice, dintre imigranții moldoveni care au primit cetățenie în anul 1999, 86% au sosit în anii 1991-93. Respectiv, dintre cei care au primit cetățenie în anul 2000 – 91% au sosit în anii 1991-94.

Creșterea numărului de naturalizări în acești ani se explică, pe de o parte, datorită îmbunătățirii prelucrării solicitărilor de cetățenie (în 1999 numărul total de naturalizări în SUA a crescut cu 81%)¹. Pe de altă parte, în anul 1996 a fost adoptată legea IIRIRA, care anulează multiple privilegii non-cetățenilor americani². Ca rezultat, multe dintre persoanele străine aflate în SUA au fost naturalizate în anii 1999-2000.

Naturalizarea persoanelor originare din Republica Moldova a scăzut în 2003-04. Aici este necesar să menționăm că procesul în sine de

obținere a cetățeniei durează 6-7 ani, împreună cu perfecționarea cererilor de solicitare și 5 ani de aflare legală în țară. De asemenea, numărul cetățeniilor eliberate în fiecare an depinde de tendința fenomenului de imigrație din anii precedenți. În acest fel, în 2003-04 au fost naturalizați unii dintre puținii imigranți sosiți în anii 1998-99. Începând cu anul 2005 și până la sfârșitul perioadei analizate, numărul naturalizărilor este în continuă creștere. Această creștere se datorează numărului mare de imigranți sosiți în perioada anilor 2000-08, iar luând în considerare tendința privind emigrația moldovenilor în SUA în anii 2009-13, presupunem că în viitorii ani numărul persoanelor naturalizate se va majora.

EFFECTIVUL POPULAȚIEI TINERE PE GLOB

La 1 ianuarie 2014 populația lumii a atins 7,2 miliarde de locuitori, conform Diviziei de Populație a Organizației Națiunilor Unite (ONU). Noile prognoze realizate de ONU estimează că populația globului va crește la 10 miliarde până în anul 2060, cea mai mare parte a creșterii urmând să aibă loc în țările în curs de dezvoltare, mai ales în Asia.

În prezent, la nivelul planetei se estimează că la fiecare secundă se înregistrează 4,3 nașteri și 1,8 decese. Țara cu cea mai rapidă creștere a populației a fost India, urmată de China, Nigeria, Pakistan și Etiopia. Din punctul de vedere al structurii populației, ponderea populației tinere de 0-14 ani a fost de 26,3% din totalul populației globului, iar populația vârstnică de 65 ani și peste a fost de 8,0%.

Proporția populației cu vârsta mai puțin de 30 de ani în populația globală a fost de 50,5% în 2012, în scădere de la 62,1% în 1980. De-a lungul ultimelor decenii, schimbările sociale și culturale au redus ratele natalității și fertilității. Între

timp, progresele în medicina modernă au prelungit viața în țările economic dezvoltate și în curs de dezvoltare.

Numărul populației în vârstă de sub 30 de ani continuă să crească, ajungând la 3,5 miliarde în 2012, de la 2,7 miliarde în 1980. Orientul Mijlociu și Africa au o populație mai tânără decât țările înalt dezvoltate, (66,8%), comparativ cu America Latină (52,9%) și Asia (48,8%). Țările din Africa sub-sahariană a avut cea mai tânără proporție de populație din lume, cu peste 70% din populația de sub 30 de ani, ca urmare a ratei natalității și fertilității ridicate.

La începutul anului 2012, India a avut cel mai mare număr de populație tânără - 704 milioane de persoane cu vârsta sub 30 de ani, urmată de China (497 de milioane), Statele Unite ale Americii (127 milioane), Pakistan (126 milioane) și Indonezia (123 milioane).

Sursa: <http://blog.euromonitor.com/2012/02/special-report-the-worlds-youngest-populations-.html>

¹ U.S. Immigration and Naturalization Service, Statistical Yearbook of the Immigration and Naturalization Service, 1999, U.S. Government Printing Office: Washington, D.C., p. 168, 2002 z.

² Personal Responsibility and Work Opportunity Act and the Illegal Immigration Reform and Immigrant Responsibility Act

OPȚIUNILE TINERILOR: MARIAJ SAU CONCUBINAJ?

Inga CHISTRUGA-SÂNCHEVICI, dr. în sociologie, CCD

Conviețuirea cuplului în afara căsătoriei reprezintă actualmente o formulă frecventă a vieții moderne. Potrivit rezultatelor Recensământului populației al Republicii Moldova din 2004, numărul cuplurilor conjugale consensuale a constituit 58 de mii sau 7,2% din totalul cuplurilor recensate. Practica concubinajului este răspândită îndeosebi la tinerii în vârstă de până la 25 de ani. În cadrul investigațiilor sociologice¹, aproape jumătate din tinerii soți (47,3%) au recunoscut că au coabitat o perioadă de timp până la căsătorie, dintre care: pe o durată de 0-6 luni (47,2%); de 6 luni-1 an (22%); mai mult de 1 an (30,7%). Astfel, căsătoria nu mai este debutul constituirii uniunilor conjugale și procreării.

O trăsătură distinctivă a situației din țara noastră este faptul că coabitarea reprezintă, în majoritatea situațiilor, o fază premergătoare căsătoriei, fenomenul dat fiind răspândit cu preponderență între cei care intenționează să se căsătorească, dar amână acest eveniment. De cele mai multe ori este vorba de tinerii implicați în procesul de instruire, de cei care-și doresc avansarea în viața profesională sau sunt axați pe soluționarea unor probleme economice (sporirea veniturilor, asigurarea cu imobil și alte bunuri). Situația dată este caracteristică pentru etapa actuală, însă nu excludem că în timpul apropiat tot mai mulți

tineri vor substitui căsătoria înregistrată cu uniunea consensuală, datorită nivelului de toleranță manifestat la nivel de societate.

În opinia celor mai mulți tineri soți (44,4%), concubinajul este o testare înainte de căsătorie, fiind vorba despre posibilitatea de familiarizare cu modurile diverse în care partenerii reacționează într-o varietate de situații și dezvoltarea deprinderilor interpersonale. Un sfert din tinerii soți consideră că tinerii sunt impuși să trăiască în concubinaj, fiindcă nu sunt încrezuți în ziua de mâine, acesta fiind perceput ca o strategie împotriva constrângerilor materiale. Doar 10,1% au o atitudine radical tradițională și susțin că se ajunge la aceasta fiindcă are loc o degradare a normelor morale din societate. Un număr nesemnificativ de doar 5% cred că se optează pentru concubinaj în scopul probării compatibilității sexuale, ceea ce nu garantează stabilitatea relațiilor conjugale în viitor.

În pofida valorizării puternice a familiei de către tineri, extinderea coabitării este susținută și de schimbările semnificative care s-au produs în instituția căsătoriei. Mariajul, fiind o tradiție puternic sprijinită de lege și religie, nu mai reprezintă în ultimii ani o încredere fermă în stabilitatea familiei. Acesta a devenit mult mai fragil, schimbându-se și atitudinea față de divorț, fiind una de acceptare și aprobare.

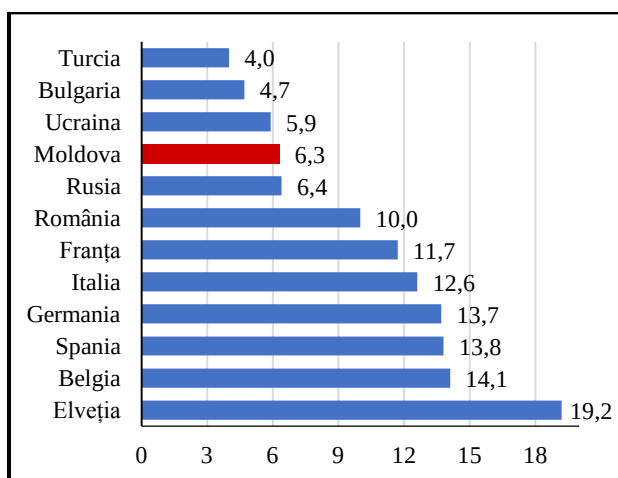

Fig. 2. Ponderea femeilor cu anul nașterii 1950 care n-au născut nici un copil pe parcursul vieții reproductive,

Sursa: <http://www.fertilitydatasheet.org/>

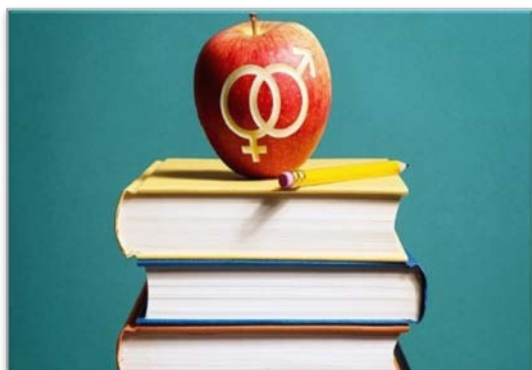
În prezent, în țările economic dezvoltate a obținut amploare fenomenul când femeile refuză benevol de la nașterea unui copil (childfree), preferând cariera profesională și auto realizarea. În topul țărilor cu cel mai mare procent de femei care n-au născut nici un copil pe parcursul vieții fertile în cadrul cohortei feminine născute în anul 1950 s-a plasat: Elveția (19,2%), Belgia (14,1%), Spania (13,8%), Germania (13,7%), Italia (12,6%).

Republica Moldova înregistrează o pondere scăzută a femeilor care n-au născut nici un copil pe parcursul vieții reproductive (6,3%), acest indicator având valori similare cu Ucraina și Rusia. Se consideră că nivelul biologic al infertilității feminine constituie circa 5%.

¹ Studiul autorului „Probleme sociale de adaptare a familiei tinere la transformările social-economice din Republica Moldova” (N-600).

EDUCAȚIE SEXUALĂ: DE LA TEORIE LA PRACTICĂ

Ecaterina GRIGORAȘ, CCD

Educația sexuală reprezintă explicații referitoare la sexualitatea umană, incluzând anatomia sexuală umană, reproducerea sexuală, relațiile sexuale, sănătatea reproductivă, relațiile emoționale, drepturile reproductive și responsabilitățile, abținerea sexuală, metodele de contracepție¹. Educația sexuală își propune să dezvolte și să consolideze capacitatea tinerilor de a face alegeri conștiente, sănătoase și respectuoase cu privire la relațiile sexuale, sănătatea emoțională și cea fizică.

În Europa, educația sexuală a fost introdusă în curriculumul școlar de mai mult de o jumătate de secol. Printre primele a fost Suedia (în 1955), urmată apoi de multe alte țări din Europa de Vest (anii 1970-1980). În țările ex-socialiste, promovarea educației sexuale a început după anii 1990.

Accentul educației sexuale s-a schimbat în timp, în conformitate cu prioritățile educaționale și de sănătate publică. Astfel, s-a început cu prevenirea sarcinii nedorite (1960-1970), apoi prevenirea HIV (1980) și conștientizarea cu privire la abuzul sexual (1990), în cele din urmă axându-se pe prevenirea discriminării sexuale, homofobiei și hărțuirii sexuale (din anul 2000). Astăzi, promovarea principiilor de egalitate de gen este o parte importantă a educației sexuale. Studiile efectuate în mai multe țări ale Uniunii Europene demonstrează că introducerea educației sexuale în programele școlare contribuie considerabil la scăderea nașterilor și avorturilor în rândul adolescentelor, declinul ratelor morbidității prin infecțiile sexual transmisibile și HIV/SIDA în rândurile tinerilor cu vârstele cuprinse între 15-24 ani.

În **Finlanda**, educația sexuală și serviciile de sănătate sexuală și reproductivă pentru tineri au fost introduse în 1990. Școlile și personalul medical local, precum și autoritățile la nivel ministerial, cooperează în furnizarea de informații despre problemele de sănătate sexuală și educație sexuală. În perioada 1998-2006, programele de educație sexuală au fost reduse din cauza constrângerilor bugetare. Acest lucru a avut un impact imediat asupra ratei avorturilor și nașterilor, care au crescut considerabil la fetele în vârstă de 15-19 ani. În 2002, rata avorturilor la adolescente era de 16,4‰. Începând cu anul 2006, după reintroducerea educației sexuale și a serviciilor de sănătate pentru tineri, s-a înregistrat o îmbunătățire a indicatorilor. În anul 2009, rata nașterilor a fost de 8,5‰, rata avorturilor – de 2,1‰.

În **Germania**, educația sexuală este văzută ca un instrument eficient pentru a evita sarcinile nedorite. Educația sexuală în școli este obligatorie și nu există motive care ar permite părinților să-și retragă copiii de la lecții. Mai multe ONG-uri sunt implicate în furnizarea de informații de educație sexuală, cea mai mare fiind PROFAMILIA. Aceasta organizează în școli ore de educație sexuală, contribuind și la formarea cadrelor didactice și informarea părinților. Întrucât educația sexuală în școli tinde să aibă un accent biologic, PROFAMILIA se concentrează pe aspectele psihosociale, personale și relațiile de gen și drepturile omului. Drept rezultat, în ultimele trei decenii se înregistrează o creștere semnificativă a utilizării contraceptivelor la primul contact sexual – 92%².

De la sfârșitul anilor 1960, **Olanda** a avut o abordare pragmatică pentru sănătatea sexuală, inclusiv accesibilitatea contraceptivelor, educația sexuală și avort. Pe parcursul ultimului deceniu, politica predării educației sexuale în școli era percepută ca fiind responsabilă pentru reducerea sarcinilor la adolescente. Astfel, nouă din zece adolescenți utilizează contraceptive la primul contact sexual. Acest lucru se datorează nu numai

educației sexuale, dar și campaniilor naționale „siguranța sexului”, accesibilitatea la contraceptive, politici prietenoase tinerilor. Ca rezultat, rata natalității la adolescente (15-19 ani) constituie doar 5,3‰.

În timp ce educația sexuală este obligatorie prin lege în aproape toate țările din Uniunea Europeană, conținutul și calitatea predării variază. Țările nordice sunt cunoscute prin calitatea predării educației sexuale, în timp ce programele școlare în Europa de Est și statele din sudul Europei au un deficit de studii sau chiar inexistente de educație sexuală. O importanță mult mai mare în regiunea Centrală și de Est, decât în Occident, o au religia și valorile tradiționale.

Țările post-sovietice se confruntă cu probleme care au apărut după decenii, de când încercările de introducere a obiectului educația sexuală nu a avut succes. Lipsa de educație sexuală nu este singura problemă în ceea ce privește dezvoltarea psihosexuală a tinerilor în aceste țări. Accesul la asistență medicală este limitat, contraceptivele sunt de obicei scumpe sau inaccesibile. Statisticile referitoare la sarcinile la adolescente sunt ridicate, în special alarmantă în Georgia (50,9), Azerbaidjan (40), Ucraina (30,8), Rusia (29,3), Armenia (28),

Moldova (25)³.

În Republica Moldova, în 2005 a fost introdus în școli, începând cu clasa I și terminând cu liceul, obiectul de studiu „Deprinderi de viață”. În urma protestelor părinților și pedagogilor acest obiect a fost interzis. Unele teme ce țin de educația sexuală sunt predate în cadrul lecțiilor de biologie și educație civică. Drept rezultat al lipsei politicilor de educație sexuală, Republica Moldova înregistrează rate înalte ale nașterilor și avorturilor la adolescente, rate scăzute de utilizare a contraceptivelor. Studii în domeniu demonstrează necesitatea introducerii cursului „Deprinderi de viață” în școală, care să includă și aspecte legate de educația sexual-reproductivă. Informarea adolescenților despre sănătatea sexuală și reproductivă, cu accent pe amânarea primului raport sexual spre o vârstă mai matură, îmbunătățirea utilizării contraceptivelor, prevenirea sarcinii și infecțiilor cu transmitere sexuală⁴ la adolescente este de 25,4‰ pentru anul 2013, comparativ cu 29‰ pentru anul 2005.

În UE accesul liber la informații și serviciile sănătății sexuale sunt determinate de deschiderea societății față de educația sexuală a adolescenților și politicile guvernamentale pragmatice.

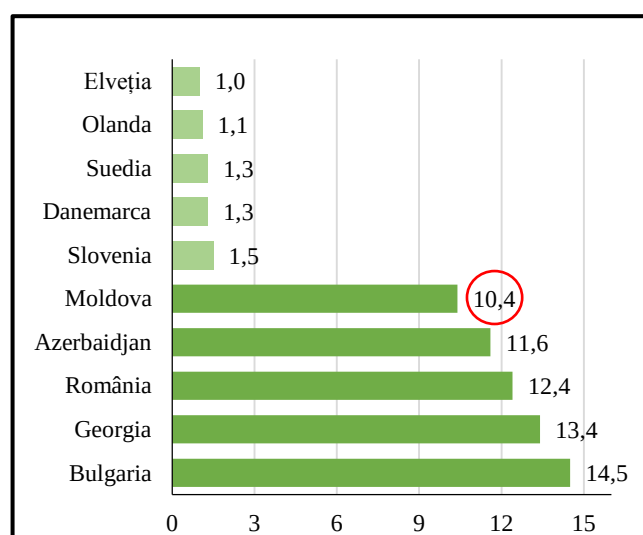

Fig. 1. Contribuția fertilității adolescenților în formarea ratei totale de fertilitate (în %)

Sursa: <http://www.fertilitydatasheet.org/>

Activitatea sexuală și fertilă precoce prezintă riscuri semnificative pentru tinerele din întreaga lume, programele internaționale și naționale în domeniul sănătății reproducerii și planificării familiale fiind orientate spre reducerea ratei sarcinilor la vârsta adolescenței. În prezent, Republica Moldova se aliniază la țările în care fertilitatea adolescentină aduce o contribuție importantă în formarea ratei totale de fertilitate pentru anii calendaristici. Cel mai înalt nivel de fertilitate la vârsta adolescenței se înregistrează în Bulgaria urmată de Georgia, România, Azerbaidjan și Moldova, pe când cel mai scăzut – în Elveția urmată de Olanda, Suedia, Danemarca și Slovenia.

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Sex_education

² https://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.466780.de/diw_sp0665.pdf

³ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/462515/IPOL-FEMM_NT\(2013\)462515_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/462515/IPOL-FEMM_NT(2013)462515_EN.pdf)

⁴ Gagauz O. Sarcina la vârsta adolescenței. Policy paper. 2015. <http://ccd.md/20-principala-mod/79-sarcina-n-v-rsta-adolescen-ei-3-iulie-2015>

MOLDOVA ÎN TOPUL CONSUMATORILOR DE ALCOOL DIN LUME

Natalia BARGAN, CCD

Alături de tradițiile și obiceiurile frumoase moștenite de la străbuni poporul nostru a păstrat și unele mai puțin sănătoase, cum ar fi consumul de alcool. În prezent la acest capitol suntem plasați în primele locuri din topurile europene și chiar mondiale.

Un raport al Organizației Mondiale a Sănătății în 2014 a prezentat o ierarhie a țărilor în funcție de nivelul de consum de alcool pe cap de locuitor, de asemenea releva topul celor mai mari consumatori de alcool din lume. În acest clasament au fost incluse date provenind din 194 de țări. Republica Moldova (RM) ocupă locul doi, având în vedere că moldovenii beau anual 16,8 litri de alcool pur, fiind depășită doar de Belarus cu 0,7 litri per capita (cu vârsta de 15+ ani). În statele vecine România și Ucraina se consumă mai puțin alcool decât în țara noastră cu doar 2,4 litri și respectiv 2,9 litri per persoană, iar în statele cu cel mai redus consum de alcool din clasament cu 14 litri în Israel și 14,8 litri în Turcia.

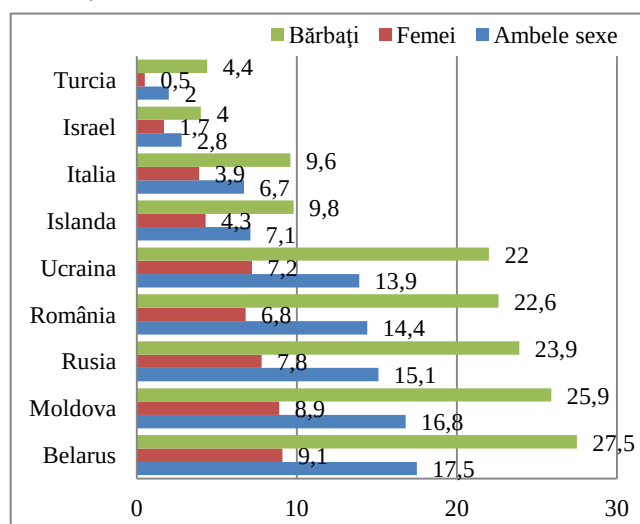

Fig.1. Cantitatea de alcool consumată în litri per capita (15+ani), perioada anilor 2008-2010

Sursa: Global status report on alcohol and health 2014, p. 29

Efectele nocive produse de consumul de alcool asupra vieții și sănătății umane sunt enorme. Conform Organizației Mondiale a Sănătății, în 2012 acesta a provocat moartea a 3,3 milioane de persoane în comparație cu 2,5 milioane de decese în 2005 și ating cota de 5,9% din toate

cazurile de decese la nivel mondial (7,6% la bărbați și 4% la femei), făcând mai multe victime.

Anual, la nivel global, 320 de mii de persoane cu vârsta între 15-29 ani mor din cauza alcoolului, ceea ce constituie 9% din toate cazurile de decese în această grupă de vârstă.

În prezent în Republica Moldova în statisticile oficiale sunt înregistrați 46676 de bolnavi de alcoolism și psihoză alcoolică, iar la 100000 locuitori le revin, în mediul urban 1051,1 persoane, iar în cel rural cu 452,7 persoane mai mult. Conform datelor Ministerului Sănătății în 2014 au decedat din cauza consumului de alcool 2551 bărbați și 1425 femei, iar costurile sociale ale consumului de alcool constituie circa 1% din PIB, în anul de referință acestea erau de aproximativ 111,8 milioane lei, sau 1/5 din bugetul național al sănătății¹.

Redresarea situației existente în Republica Moldova la tema consumului excesiv de alcool preocupă continuu instituțiile statului și societatea civilă, însă măsurile întreprinse până acum (în 2010 ridicarea costului la accize pentru băuturile alcoolice, în 2012 aprobarea Programului național privind controlul alcoolului pe anii 2012-2020 etc.) nu au dat rezultatele scontate, țara noastră fiind în continuare „campioană” la consumul de alcool în Europa. Pentru realizarea scopului propus inițial, ar fi necesar:

1. Interzicerea categorică a publicității sub orice formă a băuturilor alcoolice, deoarece studiile demonstrează că aceasta influențează cel mai mult categoria tânără a populației;
2. Organizarea continuă a campaniilor de sensibilizare a societății cu privire la daunele fizice, morale, economice și sociale cauzate de acest viciu;
3. Educația anti-alcool să fie implementată în instituțiile de învățământ încă din ciclul primar de studii; supravegherea persoanelor din grupul de risc (minorii și adolescenții din familiile vândit consumatoare de alcool);
4. Crearea centrelor de asistență gratuită a bolnavilor de alcoolism.

¹ <http://forumsanatare.md/wp-content/uploads/2015/12/Session-3-2-2-Control-Alcool-Marcela->

PIERDERILE UMANE CAUZATE DE ACCIDENTELE RUTIERE

Natalia BARGAN, CCD

La 26 octombrie 2005, Organizația Națiunilor Unite (ONU) a adoptat în ședința plenară Rezoluția Adunării Generale A/RES/60/5 privind ameliorarea siguranței rutiere, prin care statelor membre și comunității internaționale li se solicita inițierea demersurilor pentru declararea, la nivel național, a celei de-a treia duminici din luna noiembrie ca fiind „Ziua mondială de comemorare a victimelor accidentelor de circulație și de aducere a omagiului victimelor accidentelor rutiere și familiilor acestora”.

De asemenea, ONU, în colaborare cu Organizația Mondială a Sănătății, au proclamat anii 2011-2020 drept o Decadă de Acțiuni pentru siguranța traficului rutier la nivel global. Scopul acțiunilor este de a asigura o reducere cu 50% a numărului victimelor circulației rutiere până în anul 2020, iar Planul Global de Acțiuni elaborat prevede îmbunătățirea siguranței infrastructurii rutiere și a rețelelor de transport, dezvoltarea sistemelor de securitate a autovehiculelor, îmbunătățirea comportamentului participanților la trafic, precum și perfecționarea sistemelor de îngrijire post-accident.

În Raportul European cu privire la Sănătate (OMS) în 2015, se constată că anual în accidente rutiere își pierd viața aproximativ 1,25 milioane oameni. Conform aceleiași surse, trei din patru decese survenite în rezultatul accidentelor rutiere revin bărbaților. Proporția acestora constituie 75% din totalul deceselor din cauza menționată și mai mult de jumătate din ei au

vârsta cuprinsă între 15-44 ani (54%). Bărbații își pierd viața mai ales când conduc un vehicul, fie automobil sau motocicletă, în timp ce femeile – mai des în calitate de pietoni sau pasageri. Această diferență se explică nu doar prin faptul că bărbații conduc mai mult, dar este mai mare și proporția celor care au permis de conducere.

În Republica Moldova, din anul 2006 și până în 2014 din cauza accidentelor rutiere și-au pierdut viața 3778 persoane, din care 328 erau copii, aceste date ar fi echivalente cu dispariția populației unei localități rurale de dimensiuni mari. Cifrele sunt și mai alarmante cu privire la numărul de persoane traumatizate: 29683 persoane, dintre care 4944 fiind copii.

Cu referință la repartizarea pe sexe, Raportul OMS plasează Republica Moldova, alături de statele cu cele mai înalte rate de mortalitate din cauza accidentelor rutiere, cu 24,2 decese la 100000 oameni, dintre care 18,3 sunt bărbați și 5,9 femei (Kîrgâzstan – 36,9, România – 21,2 și Polonia – 19,5). Pentru comparație, țara noastră înregistrează de trei ori mai multe decese din cauza accidentelor rutiere decât Germania (7,5) și de patru ori mai multe decât Marea Britanie (6,3). Raportul mai precizează că în ultimii trei ani, 79 de țări au înregistrat scădere a numărului absolut de decese, iar 68 de țări – creștere. De asemenea se constată că țărilor cu venituri mici și mijlocii le revine 90% din decesele rezultate din accidente rutiere, deși acestea dețin doar 5% din vehiculele din lume.

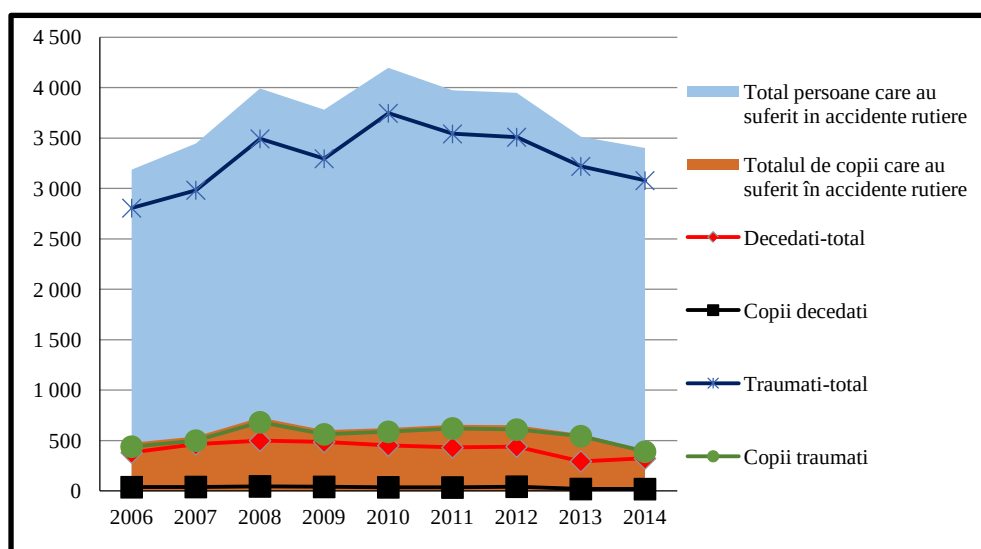

Fig. 1. Persoane care au suferit în accidente rutiere, anii 2006-2014

Sursa: Biroul Național de Statistică,
<http://statbank.statistica.md/>

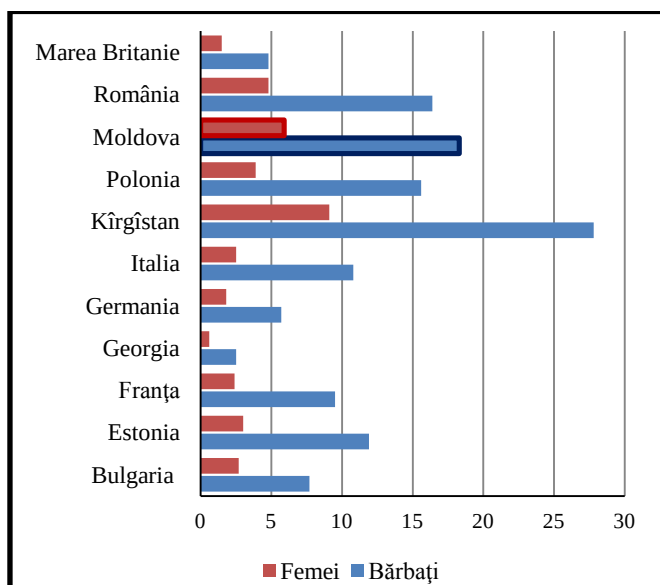

Fig. 2. Numărul deceselor în rezultatul accidentelor rutiere pentru unele țări europene (la 100 mii de locuitori)

Sursa: www.euro.who.int/.../European-health-report-2015-

Se mai menționează că unele unități de transport, care sunt realizate în 80% din țările lumii, nu corespund standardelor de securitate, îndeosebi în țările cu un nivel de venit mediu și scăzut. Costurile accidentelor rutiere se estimează la 1,5% din PIB în cazul țărilor cu un venit mediu.

Astfel, pentru a diminua prejudiciile aduse de accidentele rutiere, guvernele statelor întreprind diferite măsuri pentru asigurarea securității rutiere. În rezultatul unui studiu din 2013, OMS a concluzionat că în Europa există numeroase politici în domeniul siguranței rutiere, dar că punerea lor în aplicare variază considerabil. În țările unde acestea au fost implementate par să fi condus la o reducere semnificativă a mortalității prejudiciată de traficul rutier, însă în multe țări mai există loc pentru îmbunătățiri extensive.

În acest sens, în raportul menționat sunt propuse și câteva recomandări: consolidarea bazei juridice cu privire la siguranța traficului rutier; îmbunătățirea standardelor de instruire a conducătorilor auto; modernizarea infrastructurii drumurilor; introducerea unor mecanisme de punere în aplicare a Regulamentelor traficului rutier; reducerea intervalului de timp între accident și sosirea serviciilor de urgență la locul accidentului etc. Implementarea acestor măsuri în perioada anilor 2005 și 2013, prin exemplul Rusiei, au contribuit la scăderea ratei de mortalitate la sexul masculin cu o medie de 26,2%, iar la cel feminin – cu 29,4%, sugerând astfel un impact pozitiv.

Conferința științifico-practică internațională cu genericul „CREȘTEREA ECONOMICĂ ÎN CONDIȚIILE GLOBALIZĂRII”

În perioada 15-16 octombrie 2015, a avut loc Conferința științifico-practică internațională cu genericul „Creșterea economică în condițiile globalizării”, ediția a X-a. Evenimentul a fost organizat de Institutul Național de Cercetări Economice.

Centrul de Cercetări Demografice a organizat sesiunea științifică „Dinamica populației și calitatea potențialului uman”, unde s-au întrunit cercetători științifici din Republica Moldova, România și Belarus, reprezentanți ai Fondului ONU pentru Populație (UNFPA) și ministerelor.

Constatări principale ale conferinței:

- viitorul demografic al Republicii Moldova este nefavorabil, cauzele majore ale acestei situații fiind scăderea natalității și emigrația masivă;

- procesul de scădere naturală și îmbătrânirea demografică accelerată duc la epuizarea resurselor interne de redresare și stabilizare a reproducerii populației;

- se constată indicatorii scăzuți cu privire la calitatea capitalului uman, cum ar fi sănătatea reproductivă și speranța de viață la naștere, gradul de educație și pregătire profesională, rata de participare economică;

- lipsa statisticilor fiabile cu privire la populație și distorsiuni semnificative ale indicatorilor socioeconomi și demografici care se calculează în raport cu numărul populației;

- calitatea joasă a datelor statistice cu privire la populație nu permite elaborarea unor prognoze cu o probabilitate mai înaltă, duc la tergiversarea procesului de aplicare a prognozelor demografice în planificarea strategică și sectorială.

SUICIDUL ÎN RÂNDUL ADOLESCENȚILOR

Liliana CUȘNIR, CCD

Statisticile arată că la fiecare 40 de secunde o persoană moare apelând la suicid, ceea ce înseamnă că cel puțin un milion de oameni mor din această cauză

anual. De asemenea, în ultimii ani, lucrurile devin destul de alarmante și pentru Republica Moldova.

În ultimii ani, situația devine din ce în ce mai îngrijorătoare, iar numărul suicidelor în rândul copiilor este în continuă creștere. Din câte arată statisticile, anume adolescența este perioada în care au loc cele mai multe sinucideri, deoarece anume atunci au loc cele mai importante schimbări fiziologice și psihologice.

Conform statisticilor, anume adolescența este perioada în care au loc cele mai multe sinucideri, deoarece anume atunci au loc cele mai importante schimbări atât din punct de vedere fiziologic, cât și psihologic.

Comportamentul suicidar este ales numai după ce o serie de alte comportamente au fost încercate dar au eșuat și atunci sinuciderea este percepută ca singura variantă posibilă. Tentativa arată dorința de schimbare, de a pune capăt unei situații în care se află. Suicidul este o constrângere și o revanșă în potriiva sentimentului de neputință de a schimba o

situație problematică. Obiectivul este deseori de a-și schimba viața și nu de a-i pune capăt.

Una din cauzele ce împing adolescenții spre suicid, în afară de plecarea celor apropiați peste hotare, este internetul și viața virtuală. Tinerii nu-și dau seama unde se termină viața virtuală și unde începe cea reală. Toate aceste lucruri se întâmplă din lipsa de comunicare și incapacitatea de a-și construi relații cu oamenii în realitate. În prezent, majoritatea tinerilor comunică doar pe rețelele de socializare. Atunci când omul trăiește cu iluzii, viața reală îi pare o problemă, astfel că mulți dintre ei ajung la suicid și copiii cu vârste mai fragede recurg la asemenea metode.

Suicidul în rândul adolescenților este un fenomen tragic și constituie a doua cauză a mortalității tinerilor cu vârste cuprinse între 10 și 19 ani, ținând cont numai de sinuciderile declarate oficial și excluzându-le pe cele deghizate în accidente. În Fig. 1 este reprezentată creșterea deceselor în urma suicidului la grupul de vârstă 10-14 ani, de la 2,9% în anul 2000 până la 8,8% în anul 2014, apogeul fiind în anul 2012 cu 14,1%. La fel și pentru grupul de vârstă 15-19 ani, unde decesele prin suicid au crescut de la 7,1% în anul 2000 până la 16,5% în anul 2014, iar atingerea apogeului a fost în 2013, când decesele prin suicid au fost de 20,5% la acest grup de vârstă. Astfel, numărul de decese în urma suicidului la acest grup de vârste s-a dublat în ultimii 15 ani.

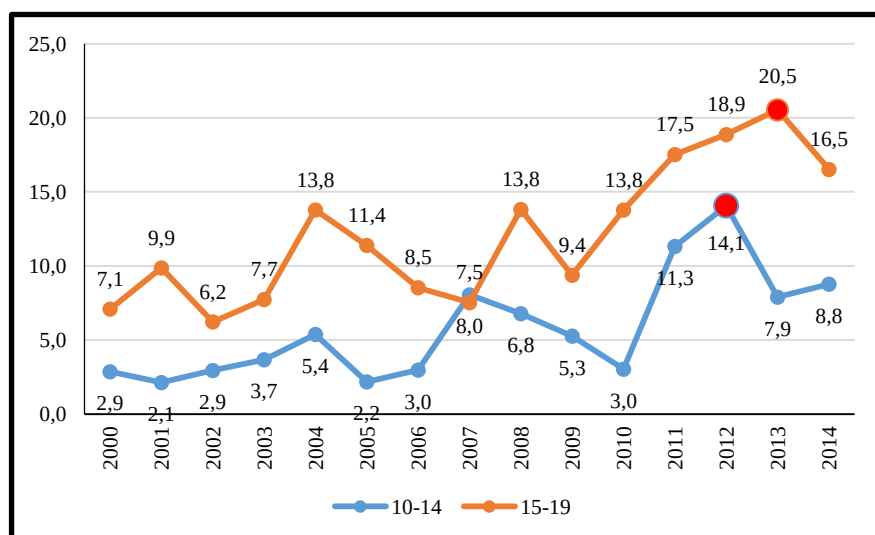

Fig.1. Ponderea deceselor în urma suicidului pentru grupele de vârstă 10-14, 15-19 ani, în perioada 2000-2014

Sursa: în baza datelor BNS.

PROGRAM DE MASTERAT ÎN DEMOGRAFIE

Necesitatea introducerii demografiei ca obiect de studiu în curriculum-ul universitar și formarea de cadre cu cunoștințe în domeniul demografiei reprezintă o prioritate pentru Republica Moldova. Astfel, reprezentanții Republicii Cehe și Guvernul Republicii Moldova în cadrul proiectului comun "Suport pentru dezvoltarea statisticii populației și demografiei în Moldova" (POSTDEMO – Statistica Populației și Demografică în Moldova) au organizat deschiderea programului de masterat în demografie „Demografie și Economia Populației” (2015-2017). Acest program este

găzduit de Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM), Catedra Gândire Economică, Demografie și Geoeconomie, în parteneriat cu Universitatea Charles din Praga, Facultatea de Științe și Departamentul de Demografie și Geodemografie, Cehia. La acest program de masterat, astăzi studiază 22 masteranzi, absolvenți ai ASEM, cât și ale altor instituții universitare din republică.

Elina BENEĂ-POPUȘOI, dr., conf. univ., șef catedră „Gândire Economică, Demografie, Geoeconomie”, ASEM

“Noul program de masterat este unul ambițios și foarte interesant, iar așteptările noastre sunt foarte mari, pe măsură ce cursurile devin tot mai interesante și aplicative. Provocarea, vine, de asemenea, din posibilitatea de a beneficia de experiența unică a profesorilor din cadrul Universității Charles din Praga, care are istorie și tradiție în domeniul pregătirii demografice, cât și din schimbul de experiență programat pentru masteranzi în cadrul acestei universități pentru trimestrul III de studii.

Avantajele oferite de acest program de masterat sunt atractive, datorită posibilităților extinse de aplicare a cunoștințelor, dar mai ales datorită faptului că demografia, evoluțiile și

fenomenele demografice se află, practic, în centrul tuturor proceselor de dezvoltare. Iată de ce analiza și combinația acestor cunoașteri cu contextul economic actual oferă o perspectivă încheagată asupra situației. Acest lucru ne va permite ulterior nouă, viitorilor specialiști în demografie, dar mai ales celor care vor fi implicați în elaborarea documentelor de politici la nivel național să contribuie la luarea deciziilor chibzuite, în bază de evidențe, cu utilizarea celor mai moderne instrumente, în baza cărora am început și urmează să fim instruiți în cadrul acestui program de masterat”.

Ion GONȚA, masterand, Ministerul Educației

Am rămas foarte entuziasmat când am aflat despre existența acestui proiect, dar și de condițiile care ne-au fost create în schimbul dorinței de a studia. Este apreciazabilă implicarea statului în crearea specialiștilor bine instruiți în domeniul demografiei, de care actual Republica Moldova duce o lipsă acută. Dobândirea

cunoștințelor în cadrul programului și experiența practică obținută pe parcurs, cu siguranță vor da un rezultat ce nu se va lăsa așteptat.

Vitalie Știrba, masterand, cercetător științific CCD

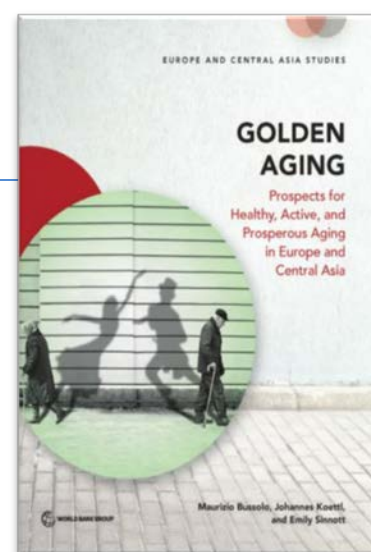

CALITATEA VIEȚII PERSOANELOR VÂRSTNICE

Centrul de Cercetări Demografice în colaborare cu Fondul ONU pentru Populație (UNFPA), a lansat cel de-al doilea Barometrul Demografic cu tema „Calitatea vieții persoanelor vârstnice”. <http://ccd.md/barometr-demografic>

GOLDEN AGING

Banca Mondială a lansat recent studiul *Golden Aging: Perspectivile îmbătrânirii active și sănătoase și prosperitatea ei în Europa centrală și Asia*. Republica Moldova este cea mai ne-pregătită țară din regiune, pentru îmbătrânirea demografică. Inactivitatea populației vârstnice, educație de slabă calitate și rata migrațională mărită duc țara spre dificultăți economice și sărăcie în rândul vârstnicilor. Concluzia raportului este că un pachet de politici care abordează cu succes îmbătrânirea trebuie să acopere întregul ciclu de viață, susținând educația, familia, munca și pensionarea <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/22018>

ABUZUL ASUPRA VÂRSTNICILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

La 12 noiembrie 2015 a fost prezentat studiul realizat de HelpAge International și Centrul de Cercetări Demografice *Tăcerea nu e o soluție: Abuzul asupra vârstnicilor în Republica Moldova*. În raportul sumar sunt prezentate rezultatele principale ce țin de analiza incidenei și formelor de discriminare, abuz și violență asupra persoanelor vârstnice. <http://www.helpage.org/resources/publications/>

SARCINA ÎN VÂRSTA ADOLESCENȚEI

Centrul de Cercetări Demografice a lansat cu suportul UNFPA în Moldova, prima ediție a Policy Paper la tema “Sarcina în vârstă adolescenței”, având drept scop promovarea politicilor de prevenire a sarcinii în vârstă adolescenței și ameliorarea sănătății reproductive a tinerelor. Principalele aspecte abordate au fost: dimensiunile fenomenului de maternitate adolescentină în țările din regiune și RM; motivele ce determină o adolescentă însărcinată să ia decizia de a deveni mamă; factorii determinanți ai sarcinii în vârstă de adolescență. <http://ccd.md/policy-brief/79-sarcina-n-v-rsta-adolescen-ei>

